

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА»**

Сєвєродоноцьк – 2015

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА»**

Затверджено на засіданні кафедри
політології та міжнародних відносин
Протокол № 2 від 26 вересня 2015 р.

Сєверодонецьк – 2015

ББК 323.21

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Державна політика» (для студентів спеціальності 7.03010401, 8.03010401 «Політологія») / Уклад. Л. А. Літвін. – Сєверодонецьк: вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2015. – 12 с.

Методичні вказівки мають на меті допомогти в підготовці та проведенні семінарських занять з курсу «Державна політика». Наявність планів семінарів, тем доповідей та рефератів, списків літератури по кожній темі сприятимуть поглибленому вивченню тематичного матеріалу.

Укладач

Л. А. Літвін, доц., к.політ.н.

Відповідальний за випуск

Г. П. Щєдрова, проф., д.політ.н.

Рецензент

Л. І. Павлова, доц., к.політ.н.

Тема 1

СУТНІСТЬ ТА НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Після вивчення теми, ви зможете:

- визначати сутність державної політики;
- визначати сутність та основні підходи до аналізу державної політики;
- методологічно обґрунтовувати державну політику;

План

1. Наукові підходи до аналізу державної політики.
2. Понятійно-категоріальний апарат аналізу державної політики.

Основні поняття та категорії

Політика, державна політика, аналіз державної політики, публічна політика, політичне середовище, аналітик, стейкхолдери.

Тематика доповідей

1. Аналіз державної політики у працях зарубіжних вчених (Браун М., Вайс., Пал Л., Веймер Д., Вайнінг Е., Данн В., Дегтярєв А. та ін.)
2. Огляд праць вітчизняних вчених з аналізу державної політики (В.Гошовська, О. Кілієвич, В.Тертичка, В. Романов, С. Дацюк, Ф. Рудича, Т. Брус, О. Рудік та ін.).

Запитання для самоконтролю

1. В чому полягає актуальність вивчення аналізу політики ?
2. Назвіть методологічні проблеми аналізу державної політики ?
3. Які Ви знаєте теоретичні підходи до аналізу державної політики?
4. Дайте характеристику основним аспектам змісту поняття «аналіз державної політики».
5. Дайте визначення поняттям: «політика», «державна політика», «дослідження політики», «аналіз політики».
6. Охарактеризуйте середовище суспільної політики.
7. Що передбачає аналіз стейкхолдерів політики ?

Література: 2, 7, 8, 9, 10, 11

Т е м а 2

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Після вивчення теми, ви зумієте:

- визначати етапи аналізу державної політики та їх особливості;
- визначати особливості аналізу державної політики в Україні.

План

1. Генеза аналізу політики і його розвиток в середні віки і в період промислової революції.
2. Професіоналізація аналізу політики в ХХ ст.
3. Аналіз державної політики в Україні.

Основні поняття та категорії

Політика, державна політика, аналіз державної політики, публічна політика, політичне середовище, політичний процес, аналітичний центр.

Тематика доповідей

1. Українські центри політичного аналізу.
2. Правове регулювання діяльності центрів з аналізу політики в Україні.
3. Підготовка обзора за темою: «Український ринок політичного аналізу»

Запитання для самоконтролю

1. Які наукові області стали підставою появи і розвитку сучасного аналізу політики?
2. З яким історичним періодом пов'язане зростання емпіричних досліджень? Як це вплинуло на розвиток аналізу політики?
4. Коли вперше виник термін «аналіз політики»?
5. Відомо, що поява і розвиток прикладної соціальної науки стали відповіддю на зростання рівня невизначеності в процесі переходу від аграрного до індустріального суспільства. Про яку невизначеність ідеться?
6. Назвіть суміжні науки та професії, споріднені з аналізом політики. Охарактеризуйте стан кожної з них в Україні.
7. Якими суспільними цінностями має надихатися аналіз політики?
8. Що таке «мозкові центри»? Які мозкові центри в Україні вам відомі і що ви можете сказати про їхню діяльність?

Література: 1, 2, 7, 8, 9, 10, 11

Тема 3

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК ПРЕДМЕТ ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити сутність, функції, напрямки, інструменти державної політики;
- назвати основні етапи процесу державної політики;
- визначати взаємозв'язок державної політики та соціально-економічних умов розвитку суспільства;
- оцінити результати та наслідки державної політики.

План

1. Сутність, функції, напрямки державної політики.
2. Інструменти державної політики.
3. Основні етапи процесу державної політики.
4. Державна політика та соціально-економічні умови розвитку суспільства.
5. Результати та наслідки державної політики.

Основні поняття та категорії

Політика, державна політика, аналіз державної політики, публічна політика, політичне середовище, інструменти державної політики, політичний інститут, цикл державної політики, імплементація, результат.

Тематика доповідей

1. Вплив інститутів громадянського суспільства на державну політику.
2. Проблема морального вибору у державній політиці.
3. Роль консультантів-аналітиків в процесі розробки державної політики.
4. З застосуванням методики «дерево цілей» ідентифікуйте суспільну проблему та визначте цілі державної політики щодо її вирішення.
5. На прикладі окремої суспільної проблеми визначте альтернативи її вирішення та виділіть найкращу альтернативу.
6. Наведіть приклади специфіки та особливості оцінних критеріїв альтернатив рішення окремих суспільних проблем.
7. Чи залежить цикл політики від місця розташування, режиму в країні ?
8. Корелятивні відносини держави й суспільної сфери.
9. Аналіз стратегії державної політики.
10. Державна політика як дієздатна влада.

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте сутність, функції та напрямки державної політики ?
2. Виберіть з наведених у тексті визначень державної політики те, що найбільше відповідає українській реальності. Обґрунтуйте своє рішення.
3. Які інструменти політики ви вважаєте найвпливовішими і чому ?
4. Назвіть етапи процесу вироблення політики.

5. Як на вашу думку, чи відповідає процес вироблення державної політики в Україні вказаним етапам? Якщо ні, то які з них залишаються без уваги?
6. Розкрийте зміст принципів прозорості та відкритості діяльності органів державної влади, його правові та організаційні аспекти.
7. Назвіть сфери в яких необхідно максимальне втручання держави.
8. В яких сферах необхідно мінімізація втручання держави? Чому ?
9. Обґрунтуйте необхідність і межі втручання держави в економічну сферу.
10. Охарактеризуйте «оптимум за Парето».

Література: 2 – 12

Тема 4

ПРОЦЕС І ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити особливості та форми процесу державної політики;
- назвати етапи аналізу державної політики;
- аналізувати технології аналізу державної політики.

План

1. Особливості процесу аналізу державної політики.
2. Форми аналізу державної політики.
3. Основні етапи аналізу державної політики.

Основні поняття та категорії

Державна політика, аналіз державної політики, аналітик, технології.

Тематика доповідей

1. Основні етапи законодавчого процесу.
2. Соціально-психологічні й етичні аспекти аналізу державної політики.
3. Суспільні цінності, на яких ґрунтується аналіз державної політики.
4. Характерні риси аналітичної чутливості аналітика політики.

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття «аналіз політики».
2. Як ви зрозумієте підходи до аналізу політики ?
3. Які існують форми аналізу політики? Якому з них ви б віддали перевагу у своїй аналітичній діяльності і чому?
4. З якими труднощами на кожному етапі проведення аналізу політики ви б зіткнулися? Чи здатні ви передбачити можливі шляхи їх подолання?
5. Як ви вважаєте, чи існує реальна небезпека послаблення ролі представницьких органів влади внаслідок широкого застосування аналізу державної політики?

Література: 2 – 12

Тема 5

ТИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити тип державної політики та його особливості;
- аналізувати тип державної політики, його раціональність.

План

1. Критерії типології державної політики.
2. Характеристика типів державної політики.

Основні поняття та категорії

Державна політика, аналіз державної політики, тип державної політики, раціоналізація, вибір, альтернатива, регулювання.

Тематика доповідей

3. Символічна політика в Україні.
4. Регуляторна політика місцевого самоврядування

Запитання для самоконтролю

1. Які ви знаєте типи державної політики ?
2. В чому полягає значення процедурної політики? Наведіть приклади.
3. В чому принципова різниця між розподільчою та регулятивною політикою?
4. За яких умов символічна політика може перетворитися на матеріальну? В чому значення символічної політики?
5. Що являють собою колективні блага? В чому їхня відмінність від приватних?

Література: 2 – 12, 14, 15, 16

Т е м а 6

МОДЕЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити сутність модельного аналізу політики;
- назвати моделі досягнення державної політики

План

1. Сутність модельного аналізу політики.
2. Моделі досягнення державної політики.

Основні поняття та категорії

Державна політика, аналіз державної політики, модель, модельний аналіз, інкрементальність, легітимність, теорія ігор, теорія суспільного вибору.

Тематика доповідей

5. Аналіз державно-політичної проблеми за однією з моделей.

Запитання для самоконтролю

1. В чому полягає сутність модельного аналізу політики ?
2. Дайте характеристику моделям державної політики.
3. Порівняйте раціональну та інкрементальну моделі державної політики. В чому полягає консерватизм останньої?
4. Дайте характеристику системної моделі політики.
5. Сутність концепції «обмеженої раціональності».
6. Охарактеризуйте модель суспільного вибору.
7. Як ви вважаєте, наскільки боротьба груп впливає на процес вироблення державної політики в Україні?
8. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що лише еліти реально впливають на процес вироблення державної політики?
9. Чи може модель суспільного вибору стати основою для розуміння політичного процесу в Україні ?
10. Докажіть, що конкретна державна політика є комбінацією різних моделей політики.

Література: 1 – 12, 16

Тема 7

ТЕХНОЛОГІЇ НАПИСАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ДОКУМЕНТУ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Після вивчення теми ви зможете:

- визначити сутність аналітичного документу та його роль у процесі розробки політики;
- назвати види аналітичних документів;
- оцінити структурні й текстуальні особливості аналітичних документів.

План

1. Роль аналітичного документа в процесі розробки політики.
2. Види аналітичних документів.
3. Структурні і текстуальні особливості аналітичного документа.

Основні поняття та категорії

Державна політика, аналіз державної політики, документ, аналітичний документ, структура.

Тематика доповідей

1. Зробити аналіз опублікованих аналітичних документів.
2. Напишіть аналітичний документ з дослідження, або аналізу проблеми політики.
  1. Техніка визначення проблеми політики в аналітичному документі.
  2. Методика аналізу варіантів політики в аналітичному документі.
  3. Етика політичного аналітика.

Запитання для самоконтролю

1. Яка роль аналітичного документа в процесі розробки політики?
2. У чому полягає відмінність дослідження політики і аналізу політики?
3. Охарактеризуйте види політичного документа?
4. Які ви знаєте методики написання аналітичного документа?
5. Назвіть основні структурні елементи аналітичного документа?

Література: 7, 13, 15

Список рекомендованої літератури:

1. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: Моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
2. Вступ до аналізу державної політики: Навч. посіб. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. - К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. - 238 с.
3. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
4. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. - К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
5. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
6. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: Моногр. / Ю.Г. Кальниш. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 272 с.
7. Новакова О. В. Аналіз державної політики // Новакова Олена вікторівна, Пашина Наталія Полікарпівна. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. – 278 с.
8. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
9. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. – К.: Вид.дім. «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549с.
10. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. - К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. - 750 с.
11. [Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С.58-70](#)
12. Філіпповський В. М. Основи теорії державного управління: Навчальний посібник / В. М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.
13. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн; пер. з англ. С. Соколик; наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.
14. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003
15. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.
16. Lasswell H. The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis. College Park, 1956.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять з дисципліни «Державна політика»
(для студентів напряму підготовки 7.03010401, 8.03010401 «Політологія»)

Укладач
ЛІТВІН Лілія Анатоліївна

Підписано до друку
Формат 60X84 1/16. Папір типогр. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. Обл. вид. арк.
Тираж _____ екз. Вид. № _____ Замов. № _____ Ціна договірна.

Видавництво
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля
93400, м. Сєвєродонецьк, просп. Радянський, 59а

E-mail: uni.snu.edu@gmail.com